

Uttalelse om Prop. 57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Dato: 04. mai 2023

SVs Tegnspråknettverk vedtok på årsmøtet den 4. mai 2023 en uttalelse om regjeringens forslag til ny opplæringslov. Denne uttalelsen blir oversendt til landsstyret i SV, stortingsgruppa i SV, SVs utdanningspolitiske talsperson og utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget. Nettverket, sammen med funksionnettveket, kommenterer med dette forslaget om Hørselshemming som vilkår for 1) rettighet til opplæring i og på tegnspråk, 2) rettighet til opplæring i tegnspråk og 3) rettighet til et tegnspråklig miljø.

SVs Tegnspråknettverk ber:

- Det må ikke settes vilkår om diagnose hørselshemming for å få rett til opplæring i og på tegnspråk.
- Økonomi skal ikke være styrende for retten til opplæring i og på tegnspråk.
- At kommunene skal stille tilgjengelighet for et tegnspråklig miljø for elever som får opplæring i tegnspråk, slik at de får gode arenaer å utvikle språket og kulturen.
- Elever må få styrket retten til å søke seg til en videregående knutepunktskole som tilbyr opplæring i og på tegnspråk, og det skal ikke være til hinder om hjemstedet har tegnspråktolk i sin videregående skole.
- Voksne må kunne få opplæring i tegnspråk.
- SV må jobbe for at kommende NOU for norsk tegnspråk under kulturdepartementet ikke skal bli lagt i en skuff, men bli tatt opp til behandling og at tiltak iverksettes.
- SVs arbeidsprogram 2021-2025 blir lagt til grunn for å løfte, fremme og verne om norsk tegnspråk. Både som språk og kulturbærer.

Hørselshemming som vilkår for rett til opplæring i og på norsk tegnspråk

Forslaget til ny opplæringslov Prop. 57 L (2022–2023) foreslår i kap. 29.5.2 å sette hørselshemming som vilkår for å få rett til opplæring i og på tegnspråk. SVs Tegnspråknettverk mener at vilkåret strider med språklovens § 7 om norsk tegnspråk: "Norsk teiknspråk er det nasjonale teiknspråket i Noreg. Som språkleg og kulturelt uttrykk er norsk teiknspråk likeverdig med norsk." (Språklova, 2021). SVs Tegnspråknettverk kan ikke se at det foreligger medisinske krav for rett til opplæring i og på norsk eller minoritetsspråkene som

Kommentert [ko1]: Lurt å legge inn noen setninger om nøkkel ord som denne uttalelsen har kommet med så folk forstår hvorfor dette er viktig i det hele tatt. Eks. at slik den er utformet nå så krever den diagnose om hørselshemming for å kunne få opplæring i tegnspråk +++.

Kommentert [ko2]: Uklart for meg hva som menes med dette. For egentlig fanges det jo inn i setningen før.

Kommentert [ko3]: Bedre å si krever at:

Kommentert [ko4R3]: Eller ber om:

Kommentert [ko5]: Tydeliggjør hvilken økonomi.: personlig økonomi? kommunens økonomi?

Kommentert [ko6]: Ryddigere om setningen blir skrevet om. Eks: "At kommunene gir elever som får opplæring i tegnspråk tilgang på tegnspråklige miljø. Slik at de får gode arenaer til å utvikle språket og kulturen.

Kommentert [ko7]: Veldig bra punkt!

Kommentert [ko8R7]: Legge ved at karakterer ikke skal ligge til grunn for opptak ved en slik skole dersom eleven har rett til tegnspråklig opplæring.

Kommentert [ko9]: Alle voksne eller tenker på en spesiell gruppe voksne? Kanskje tydeliggjøre hva menes med voksne.

Kommentert [ko10]: Bytte ut med ordet skal?

Kommentert [ko11]: Kutte ut dette og heller si "blir tatt opp til behandling og at tiltak som fremmed i NOU.en blir iverksatt.

Kommentert [ko12]: blir

37 omtalt i språkloven, og påpeker med dette at norsk tegnspråk ikke er behandlet likeverdig i
38 lovforslaget. Ved å stille vilkår om diagnose (hørselshemming), mener vi at det offentlige
39 organer ikke tar ansvar for å verne og fremme norsk tegnspråk, slik som det fremgår av
40 språkloven § 1 c (Språklova, 2021).

41 Dette vilkåret vil begrense, slik vi ser det, retten til opplæring i og på tegnspråk for mange
42 personer som i dag har tilgang på språket, men ikke har diagnose hørselsnedsettelse.
43 Departementets forslag er ekskluderende ovenfor en rekke elever som har tegnspråk som
44 morsmål/førstespråk, men som ikke er hørselshemmede.

45 Herunder barn i nære relasjoner av tegnspråklige, ie. søsken eller barn med tegnspråklige
46 foreldre. Søskene er ofte den ene parten i nærfamilien som får lite eller ingen opplæring i
47 tegnspråk. Dermed svekkes også den kulturelledeltagelsen når den tegnspråklige blir
48 marginalisert i sin egen familie. Siden dette fører til at relasjoner brytes innad i familiene og
49 konsekvenser i form av manglende søskenrelasjoner.

50 Vi mener også vilkåret om hørselshemming som eneste diagnose er ekskluderende for elever
51 med andre diagnoser som har nytte av tegnspråk som kommunikasjons-språk. For eksempel
52 elever med funksjonsvariasjoner som mutisme, auditive prosesseringsvansker mfl. For
53 denne gruppen lever vil rettigheter til opplæring i og på tegnspråk bedre livskvaliteten. Særlig
54 om de i tillegg får tilgang på et miljø der de får kommunisere på tegnspråk. Departementet
55 sier i sin uttalelse at denne gruppen kan få særstilt vedtak basert på individuell rett til
56 opplæringen i og på tegnspråk. Med retten settes ingen krav om tilgang på et tegnspråklig
57 miljø. Dette mener både Tegnspråk- og Funkisnettverket er uholdbart. Da dette vil bety at folk
58 med andre diagnoser enn hørselsnedsettelse ikke automatisk vil få retten til opplæring i og på
59 tegnspråk, men vurderes opp mot ett individuelt særstilt vedtak.

60 Departementet sier at det er naturlig å bruke hørselshemming for å definere elevgruppen som
61 skal få rett på opplæring i og på tegnspråk. SVs Tegnspråknettverk og Funkisnettverk er
62 uenig i dette og mener at språk og identitet skal fremheve elevgruppene med norsk tegnspråk
63 som morsmål/førstespråk. Disse elevgruppene utgjør flere elever enn bare elever med
64 hørselsnedsettelse, herunder døve og hørselshemmede elever, men inkluderer også elever i
65 nære relasjoner og elever som av andre grunner har behov for tegnspråk. Nettverket mener
66 at disse kan reguleres gjennom forskriftene hvordan opplæringen skal utformes for
67 elevgruppene, og at det skal være en overordnet rett til norsk tegnspråk i opplæringsloven. Vi
68 mener at også disse gruppen av trespråklige må kunne få rett til opplæring i sitt eget språk,
69 på like vilkår som for de andre minoritetsspråkene i landet. Og at opplæring i språket skal gis
70 uten krav om diagnose.

71

72 SVs Tegnspråknettverk og Funkisnettverk setter med dette spørsmålsteget ved vilkår om
73 hørselshemming, og spør om dette vilkåret er økonomisk motivert fra statens side. Dersom
74 det er tilfellet. Så mener nettverkene at denne problemstillingen må løftes opp i andre fora,
75 fremfor å begrense og frata barn, unge og voksne deres språklige rettigheter og muligheter
76 for opplæring i tegnspråk. Nettverket viser til NOU for norsk tegnspråk som vil foreslå flere
77 tiltak med kostnadsanslag.

78

79 Rett til tegnspråklig miljø

80 SVs Tegnspråknettverk finner det problematisk at §3-4 lovfester at kommunen skal tilby en
81 del av opplæringen i et tegnspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen i

82 tegnspråk skal være pedagogisk forsvarlig. Nettverket mener et tegnspråkmiljø *er* nødvendig
 83 for at opplæring skal være pedagogisk forsvarlig, og at kommunene **dermed** skal tilby eller
 84 sørge for tilgang til et **slikt** miljø. Tegnspråk er et muntlig språk og er **derfor avhengig av et**
 85 miljø **der det praktiseres**, for at språkutviklingen skal være levende, og dermed pedagogisk
 86 forsvarlig. Med dagens kompetansekrav på kun 30 eller 60 studiepoeng i språket for å
 87 undervise i tegnspråk, kan mange kommuner vurdere dette som godt nok, i mangel på andre
 88 ressurser, uten å stillekrav til miljø-tilgang. Et språkmiljø vil alltid overgå 30 studiepoeng i et
 89 språk. Derfor mener vi det er viktig at kommunene sikre elevens rett til et levende språkmiljø.
 90 Språket er ikke bare ord, men er også kulturbærende (likt som alle språk). Uten tilgang på
 91 tegnspråk vil ikke elevene få tilgang på opplæring i språk-kulturen og dermed heller ikke være
 92 pedagogisk forsvarlig.

93

94 **Rett til opplæring ved tegnspråklige videregående skoler**

95 SVs Tegnspråknettverk støtter forslaget i proposisjonen kap. 29.5.7 (rett til opplæring i
 96 teiknspråk for elever som bruker tolk i ordinære videregående skoler) om at elevene skal få
 97 rett til opplæring i tegnspråk med utvidet antall timer, men vi savner en styrkning av retten til å
 98 gå ved videregående skoler som tilbyr opplæring i og på tegnspråk. En elev må kunne søke
 99 seg til en videregående skole med tegnspråk som undervisningsspråk og et godt læringsmiljø
 100 med flere tegnspråklige elever, på tvers av fylkesgrensene. At fylkeskommunen hjemme har
 101 tilgang på tegnspråktolk i undervisning, skal ikke være til hinder for å søke seg til
 102 tegnspråklige skoler. En tolk vil aldri kunne *erstatte* behovet for å kommunisere direkte på sitt
 103 eget språk i undervisningssammenheng. **Det skal også være fritak om krav for**
 104 **karaktermessig inntak ved søknad til en slik skole på grunnlag av tilgang på opplæring eget**
 105 **minoritetsspråk.**

106

107 **Rett til opplæring i tegnspråk for voksne**

108 SVs Tegnspråknettverk og **Funkisnettverk** setter spørsmålstegn ved at språk kobles til
 109 diagnose også i kapittel 43.21 (opplæring i teiknspråk og punktskrift for voksne). Heller ikke
 110 her bør hørselsnedsettelse settes som vilkår for at voksne kan ha rett til opplæring i norsk
 111 tegnspråk, dersom det er ett av deres språk og det språket de ønsker opplæring i/på. Dersom
 112 voksne har hatt mangelfull opplæring i norsk tegnspråk, bør de ha rett til undervisning i og på
 113 tegnspråk. Dette gjelder også voksne som har ankommet Norge med morsmål i et annet
 114 lands tegnspråk. Manglende opplæring i tegnspråk vil få konsekvenser for inkludering i
 115 samfunnet. **Vi i nettverkene mener at vilkår om diagnose hørselsnedsettelse er**
 116 **diskriminerende og sørger for** eksklusjon, heller enn inkludering. Hvilke er motstridende mot
 117 alt lovverk som omhandler inkludering i skoleverket.

118

119 **NOU for norsk tegnspråk med tiltak for opplæringsloven**

120 NOU for norsk tegnspråk under kulturdepartementet har rapportfrist 1. juni i år. Denne skal
 121 utrede, samle inn kunnskap og foreslå tiltak for å bedre tilgang til norsk tegnspråk. Denne vil
 122 sannsynligvis foreslå tiltak for opplæring i og på tegnspråk. Vi viser til Kulturdepartementets
 123 vurdering i proposisjonen for språkløp og formålet med NOU for norsk tegnspråk:
 124 *"Det er behov for å gå igjennom gjeldende rett, inkludert dei tiltaka og ordningane som gjeld*
 125 *norsk teiknspråk, for å gjere politikken på feltet meir målretta. Det er låg kunnskap om*
 126 *teiknspråk generelt i samfunnet. Alle dei utfordringane som teiknspråkbrukarar møter mellom*

127 *anna i oppveksten, i utdanninga og i samfunnslivet generelt, viser tydeleg at det er behov for*
128 *meir kunnskap.*

129 *Regjeringa vil derfor ha ein brei gjennomgang av teiknspråkfeltet i form av ei offentleg*
130 *utgreiing. Dette arbeidet skal medverke til å synleggjere den teiknspråklege minoriteten. Ei*
131 *utgreiing kan òg vere ei anerkjenning av dei som opp gjennom historia har vore utsette for ei*
132 *fornorsking som liknar den fornorskinga mellom anna dei samiske og kvenske minoritetane*
133 *har opplevd.” (Prop. 108 L Lov om språk kap. 13.4.4, s. 114).*

134 Avslutningsvis vises det til følgende punkter i SVs arbeidsprogram 2021-2025:

- 135 • styrke tilskuddsordningen for språkstimulerende tiltak som fremmer flerspråklig
136 opplæring og tegnspråkopplæring, og sikre at samiske barn lærer samisk språk og
137 kultur i barnehagen.
- 138 • sikre tegnspråklige elevers språklige rettigheter og tilgang på et godt tegnspråkmiljø i
139 skolen. Opplæringen skal ivareta tegnspråkets kultur og historie.
- 140 • utrede fylkeskommunale tegnspråklige skoler for å sikre godt samarbeid,
141 kompetansemiljø og godt opplæringstilbud for tegnspråklige elever på tvers av
142 kommunene.
- 143 • løfte utdanningene av tegnspråklige pedagoger, barnehagelærere og miljøpersonale.